

NHỚ MÌNH LÀ AI

“Lời thật mất lòng” là câu nói nghe rất quen thuộc và nó đã trở thành một câu ngạn ngôn trong dân gian Việt Nam từ ngàn xưa. Câu ngạn ngôn này thật ra nó còn có thêm một cụm từ đối đầu để thành đầy đủ hơn, đó là: “thuốc đắng dã tật, lời thật mất lòng”. Cái “đắng” ở đây tượng trưng cho một thứ hương vị mà cái miệng con người thường không thích, mặc dù trên thực tế chúng ta cũng dùng những loại thức ăn có vị đắng như trái khổ qua hay rau đắng chẳng hạn. Về phương diện y học, nhất là y học cổ truyền, một số loại thực vật có vị đắng được dùng để trị một vài chứng bệnh thông thường từ thời xa xưa khi khoa học còn phôi thai, thuốc men khan hiếm.

Trong sinh hoạt đời sống hằng ngày, có khi “nói thật” làm mất lòng người khác, cho nên người ta mượn cái tính chất khắc nghiệt của vị đắng so sánh với “lời thật” để tạo thành câu ngạn ngôn chua chát như trên. Câu ngạn ngôn này có một giá trị triết lý thâm sâu, được coi như là một sự cảnh giác hay một sự nhắc nhở để khỏi làm mất lòng người khác khi phải nói những điều thật. Là người Phật tử chắc ai cũng biết nói dối là một trong năm giới cấm nghiêm trọng mà chúng ta không bao giờ muốn vi phạm. Tuy nhiên, “nói thật” thì lại sợ “mất lòng” người khác, vậy thì ta phải làm sao đây!

Tùy theo hoàn cảnh và mục đích mà người ta chọn nói thật hay nói dối. Có khi nói dối mà đem lại lợi ích cho người khác thì cũng nên! Tuy nhiên, trong mọi trường hợp bình thường, là người Phật tử chắc không ai muốn nói dối cả. Chúng ta vẫn biết rằng lời nói dịu ngọt, dễ nghe bao giờ cũng dễ làm hài lòng người khác. Tuy nhiên có nhiều trường hợp lời nói dịu ngọt mà mang ý trái ngược quan điểm người khác thì cũng chưa chắc sẽ làm họ vui lòng, bởi vì người đời thường thích người ta chấp nhận hay chiều theo ý kiến của mình; trái lại, người nêu ra ý kiến trái ngược quan điểm với họ thì họ không ưa!

Hiện tượng bất đồng quan điểm cá nhân là một trong những nguyên do đưa đến tình trạng “mất lòng” qua lời nói. Người này nói lên ý kiến không hợp với ý kiến của người kia thì có chuyện “mất lòng” xảy ra. Nguyên do thâm sâu có chuyện này là vì thông thường ai cũng muốn bảo vệ cái ý kiến của mình, và tự cho ý kiến của mình là hay, là số một, nên nếu có ai nêu lên ý kiến trái với ý kiến của mình thì mình có cảm tưởng như bị tấn công hay bị tước đoạt một cái gì to lớn hay quan trọng lắm của mình! Vấn

đề là tại sao người khác phải đồng quan điểm với mình mà mình lại không thể nào chấp nhận quan điểm của người khác – có khi là quan điểm của đa số? Trong xã hội loài người, có nhiều trường hợp người ta không giải quyết được các dị biệt về quan điểm nên mới đặt ra những nguyên tắc “dân chủ” để làm mẫu mực giải quyết theo ý kiến đa số. Tuy nhiên, nếu mọi người đều tôn trọng nguyên tắc dân chủ bằng cái tâm chân thật của mình thì tình trạng “chiến tranh lạnh” do hậu quả của sự bất đồng quan điểm đã không xảy ra! Đây là tình trạng đáng buồn về sự mù quáng của con người, bởi vì người ta cố chấp và bảo vệ những thứ mà thực ra không phải của mình! Xét cho cùng thì ở trên đời này có cái gì là của ta đâu! Lời nói, ý kiến càng không phải của ta mà tất cả là của người khác! - Chắc bạn không đồng ý điều này ư!

Xin bạn hãy bình tâm nghĩ lại từ khi mới mở mắt chào đời! Bạn đâu có biết nói một lời nào ngoài tiếng khóc “ngoa, ngoa”! Bạn cũng không hề có một ý kiến nào! Trong đầu bạn hoàn toàn trống rỗng! Bạn chẳng khác nào là một “vật thể” vô tư có linh hồn, chỉ biết thờ và biết khóc khi bắt đầu cuộc sống mới! Thế mà đến khi lớn lên, bạn dần dần học lóm từ người này đến người khác qua lời nói, việc làm hay qua sách vở, báo chí. Khi thấy cái nào hay thì bạn âm thầm “chôm” nó về làm của riêng! Để rồi từ đó hễ khi có cơ hội thì bạn dùng nó, bạn phát biểu, như là ý kiến riêng của mình - những ý kiến hoàn toàn vay mượn của người khác! Thế mà hễ ai bác bỏ hay không chấp nhận nó thì bạn tức giận và bắt đầu có thành kiến với họ! Tệ hơn nữa, kể từ khi có một lần biết được một người có quan điểm khác với mình thì những lần khác lý trí bạn không thềm “làm việc” nữa; bạn không trở về với cái tâm chân thật của mình để suy xét khách quan tường tận. Con bệnh “thành kiến” đã làm cho lý trí suy nhược để nhường chỗ cho “sân si”, chấp ngã! Ở đâu mà có các “chú” sân si xâm lấn thì hiện tượng “ganh ghét” xuất hiện. Một khi lý trí không còn hiệu quả nữa thì người ta có thể ganh ghét nhau vì nhiều lý do không tiết lộ, nhưng chung qui là hễ thấy người khác hơn mình về một khía cạnh nào đó thì mình không ưa họ. Không cần biết hiện tại mình là ai, mình có ưu điểm gì, một khi đã có thành kiến với người nào rồi thì bất cứ cái gì họ hơn mình thì mình cũng ghét cay ghét đắng! Từ cái tâm trạng ganh ghét vu vơ khiến cho người ta đâm ra tự ty mặc cảm, tức là có cái cảm giác thua kém

(Xem tiếp trang 82)